

Sygn. akt XV Ca 1354/19

POSTANOWIENIE

Dnia 7 stycznia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Jarosław Grobelny

Sędziowie: Agata Szlingiert

Joanna Andrzejak-Kruk

Protokolant: protokolant sądowy Mateusz Pietrzyński

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 stycznia 2020 r., w P.

sprawy z wniosku M. N. i K. N.

przy udziale (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wniesionej przez uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego we Wrześni

z dnia 23 października 2018 r.

sygn. akt I Ns 162/15

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu we Wrześni do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Agata Szlingiert Jarosław Grobelny Joanna Andrzejak-Kruk

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 06 marca 2014 r. wnioskodawcy M. N. i K. N. żądali ustanowienia za łącznym jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 22 950,00 zł na nieruchomości położonej w O., obejmującej działkę nr (...), zapisanej w księdze wieczystej KW nr (...) oraz na nieruchomości położonej w O., obejmującej działkę nr (...), zapisanej w księdze wieczystej KW nr (...), służebności przesyłu polegającej na prowadzeniu eksploatacji napowietrznej linii elektroenergetycznej niskiego napięcia o napięciu znamionowym 0,4 kV, o długości 33 mb i szerokości strefy ochronnej 3 m oraz linii elektroenergetycznej średniego napięcia o napięciu znamionowym 15 kV, o długości 200 mb i szerokości strefy ochronnej 6 m, według przebiegu określonego w opinii biegłego, w tym prawie dostępu, wejścia, przechodu i przejazdu (w tym sprzętem ciężkim oraz osób do tego upoważnionych) w celu wykonania prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych i remontowych oraz usuwania ewentualnych awarii sieci przesyłowej i jej rozbudowy (w ramach przestrzennych ustanowionej służebności i z minimalizacją uciążliwości dla wnioskodawców) oraz obowiązku znoszenia przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia urządzeń wchodzących w skład tej sieci, a także korzystaniu z nieruchomości

obciążonej w sposób zgodny z aktualnie obowiązującymi przepisami dotyczącymi linii elektroenergetycznej, ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz ochrony środowiska, a ponadto przyjęciu, że lokalizacja wszystkich obiektów, jak również zmiany w kwalifikacji nieruchomości w obrębie pasa technologicznego linii będzie uzgadniana z właścicielem linii elektroenergetycznej. Wnioskodawcy, reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, wnieśli również o zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uczestnik postępowania (...) Sp. z o.o. wnosił o oddalenie wniosku oraz o zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniem z dnia 23 października 2018 r. Sąd Rejonowy we Wrześni:

1. na nieruchomości położonej w O. obejmującej działkę nr (...) zapisanej w KW nr (...) ustanowił na rzecz (...) sp. z o.o. służebność przesyłu polegającą na prowadzeniu eksploatacji napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia o szerokości strefy ochronnej 15 metrów, według mapy zasadniczej sporządzonej przez biegłego geodetę Ł. F. z dnia 26.06.2015 r., w tym na prawie dostępu, wejścia, przechodu i przejazdu (w tym sprzętem ciężkim oraz osób do tego upoważnionych) w celu wykonania prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych i remontowych oraz usuwania ewentualnych awarii sieci przesyłowej i jej rozbudowy w ramach przestrzennych ustanowionej służebności, z minimalizacją uciążliwości dla właściciela nieruchomości a także na obowiązku znoszenia przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia urządzeń wchodzących w skład sieci i korzystania z nieruchomości obciążonej w sposób zgodny z aktualnymi przepisami dotyczącymi linii elektroenergetycznej, ochrony zdrowia i życia ludzkiego a także ochrony środowiska; ponadto na przyjęciu, że lokalizacja wszelkich obiektów, jak również zmiany w kwalifikacji nieruchomości o obrębie pasa technologicznego linii będzie uzgadniana z właścicielem linii elektroenergetycznej,

2. za ustanowienie służebności jak pkt 1. ustalił wynagrodzenie w kwocie 8 265 zł (osiem tysięcy dwieście sześćdziesiąt pięć złotych) i kwotę tę zasądził od uczestnika postępowania (...) sp. z o.o. na rzecz wnioskodawców solidarnych M. N. i K. N.,

3. na nieruchomości położonej w O. obejmującej działkę nr (...) zapisanej w KW nr (...) ustanowił na rzecz (...) sp. z o.o. służebność przesyłu polegającą na prowadzeniu eksploatacji napowietrznej linii elektroenergetycznej niskiego napięcia o szerokości strefy ochronnej 6 metrów, według mapy zasadniczej sporządzonej przez biegłego geodetę Ł. F. z dnia 26.06.2015 r., w tym na prawie dostępu, wejścia, przechodu i przejazdu (w tym sprzętem ciężkim oraz osób do tego upoważnionych) w celu wykonania prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych i remontowych oraz usuwania ewentualnych awarii sieci przesyłowej i jej rozbudowy w ramach przestrzennych ustanowionej służebności, z minimalizacją uciążliwości dla właściciela nieruchomości a także na obowiązku znoszenia przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia urządzeń wchodzących w skład sieci i korzystania z nieruchomości obciążonej w sposób zgodny z aktualnymi przepisami dotyczącymi linii elektroenergetycznej, ochrony zdrowia i życia ludzkiego a także ochrony środowiska; ponadto na przyjęciu, że lokalizacja wszelkich obiektów, jak również zmiany w kwalifikacji nieruchomości o obrębie pasa technologicznego linii będzie uzgadniana z właścicielem linii elektroenergetycznej,

4. za ustanowienie służebności jak pkt 3. ustalił wynagrodzenie w kwocie 5 117 zł (pięć tysięcy sto siedemnaście złotych) i kwotę tę zasądził od uczestnika postępowania (...) sp. z o.o. na rzecz wnioskodawców solidarnych M. N. i K. N.,

5. kosztami postępowania obciążył uczestnika postępowania i z tego tytułu zasądził od uczestnika postępowania (...) sp. z o.o. na rzecz wnioskodawców solidarnych M. N. i K. N. kwotę 297 zł, w tym 257 zł za zastępstwo procesowe oraz nakazać ściągnąć od uczestnika postępowania (...) sp. z o.o. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego we W. kwotę 2 527,27 zł tytułem nieuiszczonej części zaliczek na koszty wynagrodzenia biegłego.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

Wnioskodawcy M. N. i K. N. są na prawach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej właścicielami nieruchomości położonej w O., obejmującej działkę nr (...), zapisanej w KW nr (...) oraz nieruchomości, położonej w O., obejmującej działkę nr (...), zapisanej w KW nr (...). Wnioskodawcy nabyli nieruchomości w drodze umów darowizny. W dacie przekazania istniała już linia elektroenergetyczna przebiegająca przez działki. Działka nr (...) o obszarze 3,6609 ha to grunt rolny niezabudowany, grunt pod wodami stojącymi (staw) oraz las. Działka przeznaczona jest w studium zagospodarowania przestrzennego gminy pod grunty rolne. Przez działkę przebiega linia energetyczna średniego napięcia SN 15 kV z południa na północ. Na działce zlokalizowane są dwa słupy podporowe. Długość linii energetycznej przebiegającej przez działkę wynosi 209,60 mb. Działka nr (...) o obszarze o, (...) to grunt rolny zabudowany i grunt orny. Działka przeznaczono w studium zagospodarowania przestrzennego gminy pod zabudowę mieszkaniową. Przez działkę przebiega linia energetyczna niskiego napięcia NN 04kV w poprzek działki od strony drogi. Na działce nie ma słupów podporowych. Długość linii energetycznej przebiegającej przez działkę wynosi 33,00 mb.

Wymienione linie energetyczne na obu nieruchomościach eksploatuje od 2007 r. (...) Sp. z o.o. jako przedsiębiorca przesyłowy. Słuszne wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców objętej księgą wieczystą KW nr (...) (działka nr (...)) wynosi 8 265,00 zł przy płatności jednorazowej, zaś słuszne wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawców objętej księgą wieczystą KW nr (...) (działka nr (...)) wynosi 5 117,00 zł przy płatności jednorazowej.

W toku postępowania przedprocesowego wnioskodawcy skierowali do uczestnika wezwanie z dnia 11 lutego 2014 r. do zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu. Do zawarcia umowy nie doszło.

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie dokumentów, których oryginały nie były kwestionowane. Natomiast dokumenty złożone przez uczestnika (k. 39-42, 48-50, 56-57, 64-65, 68-73, 75, 78-86) pozostają jedynie w nie poświadczonych kserokopiach, dlatego brak im wartości dowodowej; kserokopiom dokumentów, zwłaszcza nieczytelnym, waloru dowodu przypisać nie sposób. Sąd zważył przy tym, iż wnioskodawcy wnieśli o pominięcie dowodu z załączonych przez uczestnika kopii dokumentów w przypadku nie przedłożenia ich oryginałów, względnie nie przedłożenia odpisów potwierdzonych za zgodność z oryginałem. Mimo tych zastrzeżeń uczestnik nie przedłożył oryginałów dokumentów, poprzestając na złożeniu ich kserokopii.

Sąd Rejonowy oparł się także na opinii biegłych mgr. inż. Ł. F., k. 123-129, inż. Z. M., k. 144-152, 174-177, mgr. inż. A. M., k. 209-222, 243.

Pisemna opinia biegłego z zakresu geodezji i kartografii z dnia 25 czerwca 2015 r. sporządzona została na okoliczność określenia przebiegu linii energetycznej przez nieruchomość wnioskodawców wraz z wykonaniem mapy w tym zakresie. Zarówno wnioskodawcy, jak i uczestnik nie sformułowali zastrzeżeń co do treści opinii i nie wnieśli o sporządzenie opinii uzupełniającej. Sąd uznał opinię biegłego za w pełni przydatną do ustalenia stanu faktycznego sprawy dzięki przedstawieniu na mapie przebiegu urządzeń przesyłowych. Ustalenia te stały się podstawą dla późniejszych opinii sporządzonych przez biegłych.

Biegły z zakresu elektroenergetyki, o którego powołanie wnioskował uczestnik, sporządził opinię pisemną z dnia 28 grudnia 2015 r. na okoliczność częstotliwości, zakresu, charakteru i rodzaju czynności technicznych, podejmowanych w stosunku do urządzeń znajdujących się na nieruchomościach wnioskodawców, stopnia ingerencji w prawo własności wnioskodawców z uwagi na wykonywanie przez uczestnika ww. czynności technicznych wraz z określeniem współczynnika współkorzystania z nieruchomości przez uczestnika, istnienia stref ochronnych związanych z promieniowaniem, w szczególności stref, w których wyłączone jest przebywanie ludzi oraz istnienia innych stref lub innych wyłączeń w zagospodarowaniu nieruchomości, wynikających z posadowienia urządzeń uczestnika na nieruchomości wnioskodawców. Biegły ustosunkował się w całości do podanych tez dowodowych, sporządzoną przez niego opinię pisemną Sąd uznał za rzetelną i kompetentną. W szczególności opinia biegłego, dysponującego specjalistyczną wiedzą, stała się podstawą ustalenia szerokości stref (pasów) technologicznych, współczynnika współużytkowania „k” dla słupów niskiego i średniego napięcia oraz strefy ochronnej. Ustalenia biegłego, przyjęte

także jako podstawa ustalenia wynagrodzenia dla właścicieli nieruchomości, Sąd uznał za poparte logicznym i szczegółowym wywodem. Ustaleń biegłego nie były w stanie skutecznie zakwestionować strony, w szczególności pełnomocnik uczestnika, którego alternatywne wyliczenie pasa służebności nie mogło zostać uwzględnione przez Sąd wobec jednoznacznych konkluzji opinii biegłego oraz braku wniosku o powołanie innego biegłego. Do uwag pełnomocnika uczestnika biegły odniósł się w pisemnej opinii uzupełniającej z dnia 02 grudnia 2016 r., a ustalenia tej opinii Sąd uznał za przekonujące i wystarczające do ustalenia stanu faktycznego sprawy.

Pisemna opinia biegłego w dziedzinie budownictwa i wyceny nieruchomości sporządzona została na okoliczność ustalenia wartości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. W opinii biegły przedstawił opis nieruchomości i służebności przesyłu, dokonał analizy rynku lokalnego nieruchomości podobnych, ustalił wartość rynkową działek obciążonych strefą ograniczonego użytkowania oraz ustalił szacunkową wartość rynkową służebności przesyłu jako świadczenia jednorazowego – osobno dla obu nieruchomości objętych wnioskiem. Sporządzona opinia jest w ocenie Sądu kompetentnym i rzetelnym wywodem. Przy ustaleniu wartości jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu Sąd przyjął wartość ustaloną przez biegłego przy uwzględnieniu treści pozostałych opinii biegłych, które nie zostały podważone przez strony, pomijając wariant zaproponowany przez uczestnika, jako niepoparty wiedzą specjalistyczną. Biegły złożył również zeznania na rozprawie, odnosząc się w szczególności do ujęcia obniżenia wartości nieruchomości jako składnika wynagrodzenia oraz nieuwzględniania dróg dojazdowych. Wyjaśnienia biegłego Sąd ocenił jako wystarczające. Końcowe wnioski opinii biegłego nie zostały skutecznie zakwestionowane przez strony, w związku z czym Sąd uznał je za przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Na rozprawie w dniu 08 lipca 2014 r. (k. 110) Sąd oddalił wniosek dowodowy uczestnika o przesłuchanie świadka H. Z.. Sąd uznał bowiem, że do ustalenia stanu faktycznego sprawy wystarczające są były dowody zawarte w treści przedłożonych przez strony dokumentów oraz sporządzone opinie biegłych. W tym zakresie zeznania świadka nie mogłyby wnieść niczego ponad wiadomości uzyskane już przez Sąd, mogłyby natomiast prowadzić do zbędnego przedłużenia postępowania. Sąd oddalił również na rozprawie wniosek uczestnika o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność związku funkcjonalnego (wraz z konkretną trasą przebiegu sieci) między urządzeniami na gruntach wnioskodawców, a Głównymi Punktami Zasilania, najbliższymi stacjami transformatorowymi i całą siecią energetyczną uczestnika oraz na okoliczność daty budowy urządzeń (z uwzględnieniem faktu istnienia drewnianych słupów), daty podłączenia urządzeń do sieci (daty, od której płynął przez nie prąd), dat modernizacji i ewentualnie wskazanie, czy wpłynęły one na trasę przebiegu urządzeń. Uczestnik nie uprawdopodobnił bowiem, by ustalenie tych okoliczności miało istotny związek z przedmiotem niniejszej sprawy, której rozstrzygnięcie dotyczyło ustanowienia służebności przesyłu. Wobec braku znaczenia dla rozstrzygnięcia i dostatecznego wyjaśnienia stanu sprawy przedłożonymi dokumentami. Sąd pominął nadto zgłoszony przez uczestnika wniosek dowodowy o słuchanie wnioskodawców (pkt 5 odpowiedzi na wniosek) oraz o wystąpienie do instytucji państwowych o przedłożenie dokumentów powołanych przez stronę. Sąd miał przy tym na uwadze, iż w interesie uczestnika leżało złożenie oryginałów ww. dokumentów.

Powyższe ustalenia faktyczne doprowadziły Sąd Rejonowy do następujących rozważań i wniosków:

Służebność przesyłu została wprowadzona do kodeksu cywilnego w sierpniu 2008 roku, w celu uregulowania stosunków prawnych dotyczących urządzeń przesyłowych między przedsiębiorcami przesyłowymi i właścicielami nieruchomości, na których takie urządzenia się znajdują, oraz ułatwienia dalszych inwestycji w sieci przesyłowe. Zgodnie z art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., tj. służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne, jeżeli wchodzi w skład przedsiębiorstwa, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń. W myśl art. 305² § 2 k.c. jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna dla właściwego korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., właściciel nieruchomości może żądać jej ustanowienia za odpowiednim wynagrodzeniem. Służebność

przesyłu określa zatem zakres, w jakim przedsiębiorca przesyłowy może korzystać z cudzej nieruchomości na której znajdują się lub mają się znajdować jego urządzenia przesyłowe - wszelkie konstrukcje i instalacje tworzące linie do doprowadzania i odprowadzania prądu, energii, gazu etc. oraz inne urządzenia o podobnym przeznaczeniu. Ustanowienie powyższego prawa następuje na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego, który jest właścicielem urządzeń przesyłowych lub który takie urządzenia zamierza wybudować. W ramach regulowania stanu prawnego władania cudzym gruntem dla potrzeb eksploatacji istniejących urządzeń przesyłowych, właścicielowi nieruchomości, na której niejednokrotnie od lat istnieją urządzenia przesyłowe, przysługuje między innymi wynagrodzenie za ustanowienie służebności. Sposób ustalenia wysokości należnego wynagrodzenia pozostaje poza ścisłą materią uregulowania prawnego, przepis art. 305² § 2 k.c. statuuje jedynie ogólne uprawnienie do wynagrodzenia za pomocą generalnej klauzuli odpowiedności. Owa „odpowiedność” odnosić się winna przede wszystkim do charakteru obciążenia nieruchomości służebnej. W przypadku służebności przesyłu, na obciążenie to składa się zarówno zajęcie części gruntu, związane nie tylko z trwałym przebiegiem urządzeń, ale także z uprawnieniem ich właściciela do wejścia na grunt służebny w celu kontroli, konserwacji i ewentualnych napraw, jak i obowiązek właściciela nieruchomości służebnej polegający na powstrzymaniu się od częściowego korzystania ze swej własności, w szczególności polegający na zakazie zabudowy w strefach kontroli i ograniczonego użytkowania.

W sprawie niniejszej, strony nie spierały się ani co do oznaczenia uczestnika postępowania (...) sp. z o.o. jako przedsiębiorcy przesyłowego, aktualnie eksploatującego sieć elektroenergetyczną, przebiegającą przez nieruchomości wnioskodawców, ani co do zakresu obciążenia nieruchomości.

Osią sporu była nie tylko wysokość należnego za ustanowienie służebności wynagrodzenia, ale także sama zasadność ustanowienia służebności.

Uczestnik postępowania (...) sp. z o.o. wniósł o oddalenie wniosku, z powołaniem na tytuł prawny do władania nieruchomościami i ze względu na zasiedzenie służebności, zatem na aktualne istnienie obciążenia z innej podstawy, wskazując alternatywnie Skarb Państwa, swego poprzednika prawnego, bądź siebie jako podmiot, na rzecz którego nastąpiło zasiedzenie służebności i podając możliwe daty zasiedzenia służebności w dobrej, bądź złej wierze. Wnioskodawcy wnieśli o oddalenie zarzutu, wskazując na brak wykazania twierdzeń uczestnika oryginałami dokumentów.

Oddalając zarzut zasiedzenia służebności, Sąd zważył, iż z żadnego dokumentu nie wynika niezbitcie, iżby poprzednicy prawni wnioskodawców lub sami wnioskodawcy zawierali umowę z zakładem energetycznym lub wyrażał zgodę na wkroczenie w nieruchomość przez posadowienie linii energetycznej. Uczestnik nie wykazał, aby w momencie faktycznego rozpoczęcia robót i podłączenia instalacji jego ówczesny poprzednik prawny legitymował się dokumentem urzędowym lub prywatnym, uprawniającym do wejścia na grunt. Fakt korzystania z energii elektrycznej przez właściciela nieruchomości nie jest sam w sobie źródłem uprawnień zakładu energetycznego o charakterze rzeczowym. Nie przedstawiono dowodu istnienia ostatecznej decyzji administracyjnej, stanowiącej tytuł władania nieruchomością w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu. Nie stanowią takich dowodów decyzje i inne dokumenty związane z zatwierdzeniem lokalizacji inwestycji i z jej budową oraz przebudową. Z samych tych dokumentów nie wynika ich powiązanie z nieruchomościami objętymi wnioskiem. Dokumenty te także nie stwarzają praworzecowego tytułu do nieruchomości. Zarzut zasiedzenia uczestnik sformułował bardzo ogólnie i wariantowo, oznaczając podmiot uprawniony z tytułu zasiedzenia jako Skarb Państwa albo siebie. Nie wykazał daty objęcia przedmiotu zasiedzenia w posiadanie ani wskazywanej przez siebie daty upływu terminu zasiedzenia. Dowody zaoferowane przez uczestnika są tego rodzaju, że jedyne możliwe wynikające z nich ustalenie sprowadza się do stwierdzenia następstwa prawnego uczestnika postępowania jako przedsiębiorcy przesyłowego po Skarbie Państwa. Przekształcenia podmiotowe oznaczone przez uczestnika (...) sp. z o.o. nie zostały zaprzeczone w niniejszym postępowaniu, a dodatkowo stanowią element wiedzy powszechnej. Uczestnik postępowania nie przedłożył jednak dowodów na okoliczność związku tych przekształceń podmiotowych ze wszystkimi składnikami majątkowymi i prawami podlegającymi badaniu w sprawie niniejszej.

W związku z powyższym Sąd Rejonowy uznał, że uczestnik nie wykazał, iżby pomiędzy kolejnymi posiadaczami następowo przeniesienie posiadania służebności w rozumieniu art. 348 – 351 k.c. Tym samym nie znajduje zastosowania dobrodziejstwo z art. 176 § 1 k.c. i uczestnik postępowania nie może doliczyć okresu posiadania służebności swoich poprzedników w posiadaniu. Bezsporne przy tym było, iż uczestnik jest posiadaczem służebności dopiero od roku 2007. W tym stanie rzeczy nie można było uznać, żeby nastąpiło zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, bowiem termin zasiedzenia nie minął i został przerwany przez wniosek w sprawie niniejszej. Na marginesie Sąd wskazuje, że niedopuszczalne byłoby przyjęcie dobrej wiary uczestnika w posiadaniu służebności, w sytuacji braku uregulowania stanu prawnego w zakresie obciążenia nieruchomości przez orzeczenie sądowe, decyzję administracyjną lub umowę, skoro uczestnik postępowania i jego poprzednicy prawni to profesjonalne podmioty, prowadzące działalność na szeroką skalę. Uczestnik, w odpowiedzi na wniosek domagając się uznania, z tzw. ostrożności procesowej, że zasiedzenie nastąpiło po upływie dłuższych terminów, pośrednio przyznał, że objęcie służebności w posiadanie nastąpiło w złej wierze, zatem sam obalił domniemanie z art. 7 k.c.

W tej sytuacji, przy bezzasadności zarzutu zasiedzenia służebności, w oparciu o art. 305² § 2 k.c. należało ustanowić służebność przesyłu na wniosek aktualnych właścicieli nieruchomości obciążanej. Nietrafne było przy tym powołanie się przez uczestnika nadto na nadużycie prawa podmiotowego przez wnioskodawców. Za nadużycie takie bowiem nie sposób uznać mającego swe oparcie w przepisach k.c. uregulowania statusu nieruchomości obciążonej ustanowieniem służebności przesyłu na rzecz uczestnika.

Co do samej treści służebności uczestnik postępowania nie zakwestionował wniosku, a zakres obciążenia ustalono w pierwszym rzędzie w powiązaniu z opinią biegłego Ł. F., na podstawie sporządzonej przez niego mapy. Ustalenia opinii biegłego nie były kwestionowane przez strony.

Ustalenie zakresu obciążenia nieruchomości wnioskodawców, w tym w szczególności szerokości stref (pasów) technologicznych, współczynnika współużytkowania „k” dla słupów niskiego i średniego napięcia oraz strefy ochronnej, wymagało wiedzy specjalistycznej. W tym zakresie Sąd oparł się na ustaleniach biegłego Z. M.. Biegły przyjął strefę ochronną dla linii napowietrznej 15 kV w wymiarze 15 m (2 x 7,5 m po obu stronach linii od osi linii) oraz strefę ochronną dla linii napowietrznej 0,4 kV w wymiarze 6 m (po 3 m po obu stronach linii od osi linii). Ustalenia te biegły należyte uzasadnił i nie zostały one skutecznie zakwestionowane. Wobec powyższego Sąd przyjął je w całości w zakresie ustalenia obciążenia nieruchomości, w tym pasów technologicznych i strefy ochronnej jako podstawę dla opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego A. M., sporządzonej na okoliczność ustalenia jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Jak podkreśla się jednolicie w doktrynie i judykaturze, za ustanowienie i trwanie służebności przesyłu właścicielowi nieruchomości obciążonej należy się wynagrodzenie, obejmujące dwa elementy: rekompensatę za obniżenie wartości nieruchomości, zależne od stopnia ingerencji ustanowionego prawa w prawo własności oraz ekwiwalent, o charakterze zbliżonym do należności czynszowych, za wyrażoną zgodę i prawo do korzystania z gruntu w latach eksploatacji urządzenia. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 08 lutego 2013 r. (IV CSK 317/12), wynagrodzenie za obciążenie nieruchomości służebnością przesyłu musi być indywidualizowane, stosownie do doniosłych dla jego określenia okoliczności konkretnego przypadku. Brak jest podstaw do twierdzenia, że wynagrodzenie to nie może być obliczone na podstawie różnicy między wartością nieruchomości bez obciążenia oraz wartością tej samej nieruchomości z obciążeniem spowodowanym ustanowieniem określonej służebności. Nie ma żadnych przeszkód, by wynagrodzenie za ustanowioną służebność, zarówno ustalone przez strony umownie, jaki i określone orzeczeniem sądu, kompensowało właścicielowi ten uszczerbek w jego majątku, który jest konsekwencją obniżenia się wartości nieruchomości, jako składnika jego majątku w związku z jej obciążeniem służebnością. Podobnie w postanowieniu z dnia 20 września 2012 r. IV CSK 556/12 Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż wynagrodzenie należne na podstawie art. 305² § 2 k.c. powinno uwzględniać cały uszczerbek będący następstwem ustanowienia służebności przesyłu, w tym także zmniejszenie wartości nieruchomości. Nadto z orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie SN z 13 czerwca 2018 r., III CZP 118/17) wynika, że wynagrodzenie powinno być każdorazowo indywidualnie i dostosowane do okoliczności, w tym

zakresu, charakteru i trwałości obciążenia, jego uciążliwości, wpływu na ograniczenie korzystania z nieruchomości przez właściciela, a także zmniejszenia jej wartości.

Opinia biegłego A. M. w zakresie ustalenia słusznego wynagrodzenia za ustanowienie służebności nie została skutecznie zakwestionowana przez strony, a w ocenie Sądu odpowiada ona opisanej powyżej szczególnej funkcji wynagrodzenia przewidzianego w art. 305² § 2 k.c. Jednorazowe, w myśl wniosku wnioskodawców, wynagrodzenie należało przy tym przyznać solidarnie na rzecz wnioskodawców osobno z tytułu każdej obciążonej nieruchomości, jako obciążonych odrębnymi służebnościami przesyłu – odpowiednio w kwocie 8 265,00 zł dla działki nr (...) oraz 5 117,00 zł dla działki nr (...).

W tym stanie sprawy na podstawie powołanych przepisów Sąd orzekł jak w postanowieniu w punkcie 1 i 3 co do ustanowienia i treści służebności na nieruchomości objętej księgą wieczystą KW nr (...) (działka nr (...)) oraz KW nr (...) (działka nr (...)), a ponadto jak w punkcie 2 i 4, co do wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto w punkcie 6. na podstawie art. 520 § 2 i 3 k.p.c., wobec sprzeczności interesów stron oraz nieuwzględnienia stanowiska i żądań uczestnika postępowania (...) Sp. z o.o. W związku z powyższym na uczestnika nałożono obowiązek solidarnego zwrotu wnioskodawcom poniesionych przez nich kosztów w łącznej kwocie 297,00 zł, na które to koszty złożyły się: koszt opłaty sądowej (40,00 zł) oraz koszt zastępstwa procesowego (257,00 zł). Niepokryte dotychczas z zaliczek koszty opinii biegłych, obciążające uczestnika, w łącznej kwocie 2 527,27 zł, nakazano ściągnąć od niego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego we Wrześni, zgodnie z art. 113 ust. 1 u.k.s.c.

Apelację od powyższego postanowienia wywiódł uczestnik postępowania, zaskarżając je w całości i zarzucając:

I. prawa procesowego poprzez:

1. naruszenie art. 233 k.p.c. w zw. z art. 217, 227, 229, 230, 231 i 232 k.p.c. poprzez przyjęcie ustaleń faktycznych sprzecznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, polegające w szczególności na nie przyjęciu za ustalone fakty dotyczące daty lokalizacji urządzeń przesyłowych na nieruchomości Wnioskodawcy co najmniej od kwietnia 1951 r., jak i okoliczności związanych z przeniesieniem posiadania służebności przed 2007 r., co miało wpływ na wynik sprawy poprzez nieuwzględnienie zarzutu zasiedzenia,

2. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z 230,231 i 227 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz przekroczenie swobodnej oceny dowodów

a. w zakresie ustalenia przez Sąd I Instancji że na podstawie materiału dowodowego nie można ustalić, że Uczestnik j jego poprzednicy posiadali służebność w sposób nieprzerwany, pomimo że bezsporne jest, że urządzenia od momentu wybudowania do chwili obecnej o niezmienionym przebiegu istnieją i mają charakter czynny a przedsiębiorstwo przesyłowe (Uczestnik poprzednik prawny Uczestnika dokonywał i dokonuje bieżącej eksploatacji)

b. w zakresie braku ustalenia przez Sąd, że Skarb Państwa przeniósł na rzecz poprzednika prawnego Uczestnika posiadanie a następnie (...) SA przeniosła posiadanie na rzecz Uczestnika, pomimo powołania przez Uczestnika wniosku dowodowego w tym zakresie tj. decyzji stwierdzającej przeniesienie własności urządzeń z którymi sieć na nieruchomości wnioskodawcy jest połączona (...) W.) i tworzy związek funkcjonalny (vide również wniosek dowodowy Uczestnika pkt 6 odpowiedzi na wniosek)

3. naruszenie art 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., 229 k.p.c. 230 k.p.c. oraz 231 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez dowolną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz niezasadne przyjęcie, że Uczestnik nie znał dokładnej daty charakteru czynnego urządzeń - oddania urządzeń do eksploatacji i włączenia w skład przedsiębiorstwa przesyłowego, pomimo iż w postępowaniu sądowym Uczestnik wskazał okoliczności, w tym daty związane z posadowieniem urządzeń, podłączenia, okoliczności związane z pobudowaniem i modernizacją - vide załączone dokumenty, w tym protokoły podłączenia linii do napięcia z okresu budowy i po modernizacji

4. brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz nie zastosowanie domniemania faktycznego a także przekroczenie swobodnej oceny dowodów, pomimo, iż z materiału dowodowego w aktach sprawy wynikała data rozpoczęcia biegu terminu skutkującego zasiedzeniem, co miało wpływ na wynik sprawy poprzez niewłaściwe rozpoznanie zarzutu zasiedzenia i nie oddalenie wniosku

5. niezastosowanie art. 227 i 217 § 2 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c., to jest nie przeprowadzenie pełnego postępowania dowodowego, mającego na celu zbadanie przesłanek, które mogłyby prowadzić do uwzględnienia podniesionego w sprawie zarzutu zasiedzenia, w szczególności w zakresie przeniesienia posiadania służebności - przeprowadzenia dowodu z decyzji Wojewody (...) w aktach (...) (punkt 6 odpowiedzi na wniosek) oraz oddalenie wniosku o przesłuchanie świadka, jak i nie odniesienie się w uzasadnieniu do podniesionego zarzutu zasiedzenia, do poszczególnych przesłanek przedmiotowego zarzutu, co miało wpływ na wynik postępowania, ponieważ nie zostało ono w pełni i wyczerpująco przeprowadzone, z uzasadnienia sądu nie wynika na podstawie, jakiego materiału dowodowego sąd ustalił stan faktyczny a jakim dowodom odmówił wiarygodności i dlaczego, jakie okoliczności sąd uznał na ustalone a jakie kwestionuje - w szczególności w zakresie poszczególnych przesłanek podniesionego przez Uczestnika zarzutu zasiedzenia,

6. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. z wz. z 230, 231 i 227 k.p.c. w zw. z 278 k.p.c. i 286 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz przekroczenie swobodnej oceny dowodów (w tym dowodu z opinii biegłych), w zakresie przyjęcia przez Sąd I instancji zawyżonej szerokości pasa służebności (i tym samym za wysokiego wynagrodzenia), pomimo wskazania przez Uczestnika, mając na uwadze charakter urządzeń a także zagospodarowanie nieruchomości, odpowiedniej szerokości pasa służebności do eksploatacji urządzeń w ramach służebności, co miało wpływ na wynik sprawy poprzez nadmierne obciążenie nieruchomości Wnioskodawcy, jak i przyznanie mu zawyżonego wynagrodzenia

7. naruszenie 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 230, 231 i 227 k.p.c. z zw. z art. 276 § 1 k.p.c. tj. brak wszechstronnego rozważania zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz przekroczenie swobodnej oceny dowodów (w tym opinii biegłego) poprzez przyznanie wynagrodzenia z uwzględnieniem również kwoty obejmującej odszkodowanie za obniżenie wartości nieruchomości, pomimo że wnioskodawca nie był osobą poszkodowaną w związku z posadowieniem sieci, ponadto wnioskodawca nie wykazał przesłanek warunkujących uwzględnienie ww. czynnika, nabył nieruchomość z istniejącą siecią a na modernizację wyraził zgodę, w związku z powyższym biegły bezpodstawnie wyliczył odszkodowanie jako element służebności, a wynagrodzenie zasądzone Wnioskodawcy powinno obejmować łącznie kwotę odpowiadającą dalszemu korzystaniu (kwotę 5562 zł)

8. niewłaściwe zastosowanie art. 520 § 3 k.p.c. i nie zastosowanie art. 520 § 1 k.p.c., co skutkowało obciążeniem Uczestnika kosztami postępowania.

II. prawa materialnego poprzez:

1. naruszenie art. 172 k.c. w zw. z art. 176 k.c., 352 k.c., 348 i 340 k.c. art. 7 k.c. oraz art. 224 k.c. w zw. z art. 340 k.c. poprzez ich niezastosowanie i tym samym nie zbadanie przez Sąd przesłanek skutkujących zasiedzeniem służebności na rzecz Uczestnika, polegającej na trwałym korzystaniu z urządzeń elektroenergetycznych znajdujących się na nieruchomości Wnioskodawcy (w szczególności w zakresie wskazanym w treści odpowiedzi na wniosek),

2. naruszenie art. 7 k.c. i 224 k.c. poprzez przyjęcie, że Uczestnik, składając alternatywne zarzuty zasiedzenia służebności nie był w dobrej wierze oraz poprzez przyjęcie, że Wnioskodawca obalił domniemanie dobrej wiary, pomimo tego, że Uczestnik wykazał, że urządzenia na nieruchomości zostały posadowione w okolicznościach braku sprzeciwu właściciela nieruchomości, a działanie poprzednika Uczestnika było zgodne z prawem

3. naruszenie art. 348 k.c. i 55' k.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię, polegającą na założeniu, że przeniesienie przedsiębiorstwa na rzecz Uczestnika i jego poprzedników prawnych nie obejmowało swoim zakresem posiadania

służebności i prawa służebności, które stanowią prawo związane z tym przedsiębiorstwem i nie mogą być przedmiotem samodzielnego obrotu i nie wygasają w związku z przejściem przedsiębiorstwa na inny podmiot

4. naruszenie art. 348 k.c. i 55' k.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię, polegającą na założeniu, że wykazane następstwo prawne Uczestnika po (...) SA i innych podmiotach nie obejmuje swoim zakresem przedsiębiorstwa, w skład którego wchodziło prawo służebności, jak i posiadanie służebności

5. naruszenie art. 348 i 340 k.c. w zw. z 292 k.c., 352 k.c., 336 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe przyjęcie, że Uczestnik nie wykazał posiadania służebności w sposób nieprzerwany, przeniesienia posiadania służebności, że domniemanie ciągłości posiadania zostało przez Wnioskodawcę obalone, podczas gdy ze znajdujących się w aktach sprawy dokumentów w sposób jasny i oczywisty wynika następstwo prawne kolejnych podmiotów, również w zakresie przeniesienia posiadania służebności przesyłu (służebności gruntowej o treści służebności przesyłu) na rzecz kolejnych podmiotów, aż ostatecznie na rzecz (...) Sp. z o.o., podmiotu zajmującego się eksploatacją przedmiotowej sieci

6. naruszenie art. 305' i (...) k.c. poprzez ustanowienie służebności przesyłu, której zakres nadmiernie obciąża nieruchomość Wnioskodawcy, jak i nie uwzględnia rzeczywistych potrzeb przedsiębiorstwa przesyłowego w zakresie eksploatacji urządzeń, przy jednoczesnym przyjęciu zawyżonego wynagrodzenia za ustanowienie służebności

7. 7. art. 305' i (...) § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 361, 362 i 363 k.c. poprzez błędną wykładnię i błędne przyjęcie przez Sąd I instancji, że w skład wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu wchodzi składnik w postaci obniżenia wartości nieruchomości w sytuacji, w której Wnioskodawca nabył prawo własności nieruchomości z istniejącą siecią, w drodze czynności odpłatnej, a ponadto wnioskodawca nie wykazał faktu zaistnienia i wysokości ewentualnego uszczerbku (szkody),

Z uwagi na powyższe uczestnik wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie wniosku w całości oraz obciążenie Wnioskodawcy w całości kosztami postępowania za I instancję na podstawie art. 520 k.p.c., i zasądzenie od wnioskodawcy kosztów zastępstwa procesowego w I Instancji na rzecz Uczestnika

2. zasądzenie od Wnioskodawcy na rzecz Uczestnika kosztów postępowania za II instancję wg norm przepisanych oraz zasądzenie na rzecz Uczestnika kosztów zastępstwa procesowego.

ewentualnie:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem w kwocie 5562 zł,

a. w punkcie 2 postanowienia przyjęcie kwoty 3392 zł

b. w punkcie 4 postanowienia przyjęcie kwoty 2170 zł

c. oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

2. zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz Uczestnika kosztów postępowania za II instancję wg norm przepisanych oraz zasądzenie na rzecz Uczestnika kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawcy wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie od uczestnika na swoją rzecz kosztów postępowania w II instancji według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie, choć nie wszystkie podniesione w niej zarzuty były trafne. Niemniej jednak wytknięte przez uczestnika uchybienia procesowe Sądu I instancji związane zarówno z prowadzeniem postępowania

dowodowego, jak i oceną zebranego materiału, a ponadto także inne istotne wady zaskarżanego postanowienia powodowały, że nie mogło się ono ostać.

Przede wszystkim Sąd I instancji przeoczył, że uczestnik domagał się oddalenia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu nie tylko z powołaniem na zarzut zasiedzenia służebności, ale również wskazywał w odpowiedzi na wniosek, że żądanie wnioskodawców jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego i stanowi nadużycie prawa (k.32v-33). Sąd I instancji nie odniósł się do argumentacji uczestnika w tym przedmiocie, zaś gdyby podzielił jego stanowisko, wniosek zostałby oddalony na podstawie art. 5 k.c. Sąd nie zbadał zatem zarzutu uczestnika, a było to niezbędne dla przyjęcia, że roszczenie wnioskodawców wywodzone z art. 305² § 2 k.c. jest usprawiedliwione co do zasady. Pominięcie merytorycznego zarzutu mogącego doprowadzić do unicestwienia roszczenia oznacza z kolei nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. (por. np. wyrok SN z 13.01.2010r., II CSK 239/09 czy wyrok SN z 9.08.2012r., V CSK 371/11).

Bezprzedmiotowe były z kolei uwagi Sądu I instancji co do niewykazania przez uczestnika faktu zawarcia przez niego samego lub też jego poprzedników prawnych umowy z właścicielem gruntu, dającej podstawę do posadowienia na nim przedmiotowej linii elektroenergetycznej czy też wydania ostatecznej decyzji administracyjnej stanowiącej tytuł prawny do korzystania z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Uczestnik w toku postępowania w ogóle nie powoływał się na uzyskanie tego rodzaju tytułu prawnego do korzystania z przedmiotowej nieruchomości, zaś zgodę właściciela na posadowienie stacji transformatorowej i później na modernizację linii oraz decyzje administracyjne związane z lokalizacją i budową inwestycji wskazywał wyłącznie jako dowód przystąpienia do posiadania służebności w dobrej wierze.

Nie ma racji uczestnik wskazując na naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. (w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) polegające na nieodniesieniu się przez Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia do zarzutu zasiedzenia; przeczy temu przytoczona wyżej treść uzasadnienia, z którego wynika, że Sąd uznał ten zarzut za niezasadny z uwagi na niewykazanie daty objęcia służebności w posiadanie, brak podstaw do zastosowania art. 176 § 1 k.c. i doliczenia okresu posiadania służebności przez poprzedników prawnych uczestnika przed 2007r. (wobec nieudowodnienia przeniesienia posiadania) oraz brak możliwości przyjęcia dobrej wiary. O tyle natomiast zarzuty uczestnika były trafne, że argumentacja Sądu I instancji dotycząca przesłanek zasiedzenia była do tego stopnia lakoniczna oraz oderwana od materiału i okoliczności niniejszej sprawy, że nie sposób w istocie poddać jej rzeczowej weryfikacji.

Należy zauważyć, że wnioskodawcy w piśmie procesowym z 3 lipca 2014 r. (k. 93 i następne) obszernie odnieśli się m.in. do zarzutu zasiedzenia, kwestionując choćby samą dopuszczalność biegu zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (czyli przed 3 sierpnia 2008 r.). Sąd I instancji nie zajął w tej kwestii żadnego wyraźnego stanowiska.

Między uczestnikami istniała ponadto rozbieżność poglądów odnośnie do zdarzenia, z którym należy wiązać początek biegu terminu zasiedzenia służebności uregulowanego w art. 292 k.c. w zw. z art. 172 i nast. k.c. (uczestnik wskazywał w tym zakresie na budowę linii elektroenergetycznej, zaś wnioskodawcy – na rozpoczęcie korzystania z niej w celu przesyłu energii elektrycznej), przy czym Sąd I instancji nie wyjaśnił, który z tych poglądów podziela w kontekście art. 352 § 1 k.c., a także z jakich dokładnie powodów uznał, że uczestnik nie udowodnił daty objęcia przedmiotu zasiedzenia w posiadanie.

Niemniej jednak uczestnik przedstawił w I instancji dowody w postaci kserokopii dokumentów mających na celu wykazanie spornej okoliczności, do którego to materiału Sąd I instancji w żaden sposób się nie odniósł, przez co nie sposób odeprzeć podniesionego w apelacji zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Nie jest jasne, czy w/w dokumentów dotyczy zdawkowa uwaga Sądu I instancji, że nie wynika z nich „powiązanie z nieruchomościami objętymi wnioskiem”, a jeżeli tak, to co skłoniło Sąd do takiej właśnie oceny (w tym zakresie uczestnik trafnie zaś wskazuje na pojawiający się w dokumentach opis linii przebiegającej przez miejscowość gdzie położona jest nieruchomość stanowiąca obecnie własność wnioskodawców).

Ponadto Sąd I instancji, zakładając prawidłowo, że to na uczestniku – w myśl art. 232 zd. 1 k.p.c. (w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) oraz art. 6 k.c. – spoczywał obowiązek i ciężar wykazania przesłanek zasiedzenia służebności, w tym w szczególności (wobec domniemań prawnych ustanowionych w art. 7 k.c. czy art. 352 § 2 k.c. w zw. z art. 340 k.c., przemawiających na korzyść uczestnika) daty objęcia służebności w posiadanie, z jednej strony uznał, że uczestnik nie podolał temu obowiązkowi, z drugiej zaś – nie przeprowadził zgłoszonych przez uczestnika dowodów, które zmierzały do udowodnienia faktów istotnych dla oceny kwestii zasiedzenia. W tym kontekście na podzielenie zasługiwały więc zgłoszone w apelacji zarzuty naruszenia art. 217 i 227 k.p.c. Należy zwrócić uwagę, że w odpowiedzi na wniosek uczestnik wniósł o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka, opinii biegłego z zakresu elektroenergetyki m.in. na okoliczność daty budowy urządzeń, ich podłączenia do sieci oraz modernizacji (k. 24v), a ponadto o zwrócenie się do wskazanych przez uczestnika instytucji w celu uzyskania dokumentów archiwalnych związanych z przedmiotową inwestycją (k. 25v). Skutecznie zatem uczestnik w apelacji zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. polegające na niedokonaniu, wbrew wymogom ustanowionym w tym przepisie, oceny wiarygodności i moc dowodów na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Obowiązkiem sądu jest bowiem przede wszystkim przeprowadzenie postępowania dowodowego co najmniej w zakresie żądanym przez uczestników (art. 232 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) i dopiero następnie ocena jego wyników.

Nie przekonują argumenty Sądu I instancji co do braku możliwości zastosowania w sprawie art. 176 § 1 k.c. wobec niewykazania przez uczestnika (który sam jest posiadaczem dopiero od 2007 r.) przeniesienia posiadania służebności w rozumieniu art. 348-351 k.c. Trzeba podkreślić, że zgodne z art. 292 zd. 2 k.c. przepisy o nabyciu własności nieruchomości stosuje się do nabycia służebności gruntowej tylko odpowiednio, i podobne odesłanie zawiera art. 352 § 2 k.c., stanowiąc, że do posiadania służebności stosuje się „odpowiednio” przepisy o posiadaniu rzeczy. Ze względu na specyfikę posiadania służebności w praktyce wyłączone jest w tym wypadku stosowanie art. 349-351 k.c., regulujących kwestię przeniesienia posiadania samoistnego. Tymczasem posiadanie służebności kwalifikuje się w doktrynie i orzecznictwie zazwyczaj jako posiadanie służebne, a więc posiadanie odrębne w stosunku do posiadania rzeczy, względnie posiadanie zależne, tyle że specyficzne, gdyż przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej należy mieć na względzie faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, nie zaś posiadanie prowadzące do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości (por. uchwałę SN z 9.08.2011r., III CZP 10/11, publ. OSN 2011/12/129). Oznacza to, że przeniesienie posiadania służebności gruntowej może nastąpić jedynie w sposób określony w art. 348 k.c., który w odniesieniu do przeniesienia posiadania rzeczy polega na wydaniu rzeczy, wydaniu dokumentów, które umożliwiają rozporządzanie rzeczą, jak również wydaniu środków, które dają faktyczną władzę nad rzeczą.

Jak już zaznaczono, art. 348 k.c. stosuje się do przeniesienia posiadania służebności jedynie „odpowiednio”. Uczestnik w odpowiedzi na wniosek szczegółowo wyjaśnił, na czym powinno polegać owo odpowiednie stosowanie, jak również przedstawił twierdzenia i dowody (w postaci dołączonych do tego pisma dokumentów oraz dokumentów zawartych z aktach księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości, na której znajduje się (...)) mające na celu wykazanie, że doszło do przeniesienia posiadania służebności pomiędzy kolejnymi przedsiębiorstwami będącymi jego poprzednikami prawnymi oraz uczestnikiem. Sąd I instancji w żaden sposób nie odniósł się do stanowiska uczestnika (co uzasadniało zgłoszenie zarzutu naruszenia art. 348 k.c.), nie przeprowadził także dowodu z dokumentów w aktach księgi wieczystej (co zostało z kolei trafnie wytknięte w apelacji w ramach zarzutu naruszenia art. 217 i 227 k.p.c.).

Chybiona była także argumentacja Sądu I instancji odnosząca się do dobrej wiary, którą Sąd błędnie powiązał z posiadaniem tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości w postaci umowy, orzeczenia sądowego czy decyzji administracyjnej. Tymczasem podstawowym założeniem zasiedzenia jest posiadanie służebności w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. nieoparte na jakimkolwiek tytule prawnym. Jeżeli bowiem posiadacz realizuje uprawnienia w zakresie wynikającym z decyzji administracyjnej stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, to nie może to prowadzić do nabycia służebności przez zasiedzenie (por. uchwałę (7) SN z 8.04.2014r., III CZP 87/13, publ. OSN 2014/7-8/68). Podobnie, jeżeli przedsiębiorca przesyłowy uzyskał obligacyjny tytuł do korzystania z nieruchomości mający podstawę w umowie (a dotyczy to zwłaszcza umowy zawartej w wyniku negocjacji nakazanych przez ustawę przed podjęciem ewentualnej decyzji ograniczającej własność nieruchomości przez zezwolenie założenia na niej

urządzeń przesyłowych) i uważał, że jest związany taką umową, a do działań, które podejmował na nieruchomości zmierzających do utrzymania we właściwym stanie posadowionych tam urządzeń czuł się legitymowany ze względu na ten stosunek obligacyjny i w wykonaniu uprawnień, które na jego podstawie uzyskał, to nie sposób jest przyjąć, że czynności te mogły jednocześnie prowadzić do zasiedzenia na jego rzecz służebności (por. postanowienie SN z 9.12.2014r., III CSK 348/13 czy uchwałę SN z 8.12.2016r., III CZP 86/16).

Również gdy chodzi o dobrą wiarę uczestnik w odpowiedzi na wniosek zawarł wyjaśnienie swego stanowiska, w tym przytoczył okoliczności przemawiające za przyjęciem dobrej wiary na gruncie niniejszej sprawy, co Sąd I instancji pominął, opierając się dodatkowo na błędnym założeniu, że brak tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości jest równoznaczny ze złą wiarą, co wydłuża ustawowy termin zasiedzenia.

Podsumowując, Sąd I instancji nie zbadał należycie istoty zarzutu zasiedzenia zgłoszonego przez uczestnika, w tym nie odniósł się do argumentów podniesionych w tym zakresie przez wnioskodawców (powtórzonych w odpowiedzi na apelację).

Wszystko to sprawia, że konieczne było zastosowanie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, z postawieniem mu – stosownie do art. 108 § 2 k.p.c. – rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji przeprowadzi dowody z zeznań świadka H. Z., odniesie się do wniosków dowodowych uczestnika mających na celu udowodnienie zasadności zarzutu zasiedzenia, w szczególności kopii dokumentów, w oparciu o wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego poczyni ustalenia dotyczące okoliczności istotnych z punktu widzenia przesłanek zasiedzenia służebności oraz oceni, czy uczestnikowi przysługuje już tytuł prawny do korzystania z nieruchomości w postaci służebności nabytej przez zasiedzenie (z uwzględnieniem argumentów podnoszonych w tym zakresie przez wnioskodawców), odniesie się także do drugiego zarzutu prowadzącego do oddalenia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, tj. zarzutu sprzeczności roszczenia z zasadami współżycia społecznego.

Agata Szlingiert Jarosław Grobelny Joanna Andrzejak-Kruk